

بررسی نگرش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا نسبت به دوره‌های کارآموزی و نقاط قوت و ضعف این دوره‌ها

فاطمه قهرمانی^۱ و سعید کریمی^۲

چکیده

کارآموزی کشاورزی یکی از مهمترین دوره‌هایی است که می‌تواند به بهبود تجربه و مهارت فارغ‌التحصیلان کشاورزی و آشنایی آن‌ها با محیط واقعی کار کمک نماید. این تحقیق با هدف بررسی نگرش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا نسبت به دوره‌های کارآموزی و نقاط قوت و ضعف این دوره‌ها اجرا شده است. جامعه آماری مورد بررسی ۸۰۰ نفر از دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا که دوره کارآموزی را گذرانده بودند که از این میان، ۲۲۰ نفر از آن‌ها به عنوان نمونه آماری مورد بررسی قرار گرفتند. این تحقیق بر اساس هدف از نوع کاربردی و بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پیمایشی بود و ابزار تحقیق پرسشنامه‌ای بود که روایی آن توسط اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا، تایید و پایایی آن نیز با توجه به ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده ($\alpha = 0/78$) مناسب بود. نتایج تحلیل یافته‌ها نشان داد که دانشجویان مورد مطالعه کارآموزی خود را در محل‌هایی گذرانده بودند که با رشته تحصیلی خود تناسب داشته ولیکن در این دوره‌ها به فعالیت‌های حرفه‌ای مرتبط با رشته آن‌ها در حد کفایت پرداخته نشده است. دانشجویان مورد مطالعه عقیده داشتند که کارآموزی سبب کسب و بهبود مهارت‌های ارتباطی آن‌ها شده، اما سبب ایجاد موفقیت‌های شغلی آن‌ها در آینده نخواهد شد. همچنین آن‌ها نقاط قوت دوره کارآموزی را بهبود مهارت‌های ارتباطی-اجتماعی و آشنایی با جو سازمانی و اداری دانستند و مشکلات مربوط به سازمان‌های پذیرنده کارآموز، بازدهی پایین دوره و نبود امکانات رفاهی را مهمترین نقطه ضعف این دوره‌ها عنوان کردند.

واژه‌های کلیدی: کارآموزی، نگرش، نقاط قوت و ضعف، دانشجویان کشاورزی

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینای همدان

^۲ عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی سینا

مقدمه

یکی از ارکان اساسی خودکفایی و استقلال ملی، تربیت نیروی انسانی ماهر و متخصص متناسب با نیازهای جامعه می‌باشد. در بسیاری از کشورها، وظیفه تربیت نیروی انسانی مورد نیاز جامعه را دانشگاه‌ها بر عهده دارند (شاهولی و همکاران، ۱۳۸۴). بررسی‌ها نشان می‌دهند که دانشگاه‌ها به عنوان سازمان‌های پیچیده‌ای همواره تربیت متخصصان جامعه در رشته‌های گوناگون را بر عهده داشته‌اند و با در اختیار داشتن امکانات وسیع، انبوه دانشجویان و پژوهشگران و ابزار تحقیقاتی در زمینه‌های مختلف کمک شایانی به پیشبرد تمدن بشری نموده‌اند (خدابنده‌لو و چیدری، ۱۳۹۳). آموزش عالی کشاورزی یکی از حوزه‌های اصلی آموزش عالی به شمار می‌رود و از آن انتظار می‌رود نقش بسزایی در تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخش کشاورزی ایفا نماید. بی شک توسعه کشاورزی هر کشوری وابسته به سیاست‌ها، برنامه‌ها و نظام آموزش کشاورزی و به تبع آن وابسته به دانش‌آموختگان متعهد و متخصص آن نظام است. آموزش عالی کشاورزی برای رسیدن به توسعه کشاورزی، باید با شناسایی و رفع محدودیت‌های کمی و کیفی، دانش‌آموختگانی تربیت کند که از صلاحیت مناسب برای کارآفرینی برخوردار باشند (صادقی و همکاران، ۱۳۸۷). یکی از دلایل عمده بیکاری فارغ‌التحصیلان بخش کشاورزی، نارسایی در آموزش‌های تجربی و کاربردی مناسب در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی می‌باشد و دانشگاه‌ها باید بر موضوع تجربه عملی و مهارت‌آموزی و تدریس دروسی که مورد نیاز بازار کار باشد تمرکز نمایند (خدابنده‌لو و چیدری، ۱۳۹۳). در این راستا توجه بیشتر به آموزش‌ها و دروس عملی در آموزش عالی کشاورزی یک ضرورت اساسی است. درس کارآموزی یکی از واحدهای عملی مهم برای دانشجویان کشاورزی است و بهبود و ساماندهی آن نقش مهمی در ارتقای کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری در کشاورزی ایفا خواهد نمود. در سبک و سیاق امروزی و در چارچوب نظام آموزش‌های رسمی، اصطلاح کارآموزی به تجربه‌های کاری نظارت‌شده‌ای گفته می‌شود که دانشجویان نوعاً در طول دوره تحصیل خود در دانشگاه فقط یک بار آن را تجربه می‌کنند و بعضی مواقع ممکن است به ازای آن حق‌الزحمه پرداخت شود. واژه کارآموزی را دانش‌اندوزی و یا به طور کلی آموزش دادن در حین کار، تمرین کردن و یاد گرفتن دانسته‌اند (صادقی و همکاران، ۱۳۸۷). هدف طرح کارآموزی تربیت و تامین نیروی انسانی ماهر و کارآمد از راه پرورش توانمندی‌ها و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار در دانش‌آموختگان است. کارآموزی وسیله‌ای برای کسب تجربه شغلی نظارت شده به شمار می‌آید که برای کسب آمادگی جهت به دست آوردن یک شغل تخصصی ضروری است (خدابنده‌لو و چیدری، ۱۳۹۳).

یکی از مشکلات و دغدغه‌های نظام آموزش کشاورزی پرداختن بیش از اندازه به دروس نظری و کم توجهی به درس‌های عملی است. این امر باعث می‌شود تا فارغ‌التحصیلان مهارت عملی لازم در رشته مورد نظر را کسب نکرده و این یکی از دلایل بیکاری آن‌ها می‌باشد. از جمله راه‌حل‌های عملی غلبه بر این چالش، تمرکز بر برنامه‌ها و مهارت‌های کارآموزی و عملی در محیط‌های آموزشی است. در همین راستا پژوهش‌های مختلفی انجام شده است.

صادقی و همکاران (۱۳۸۷)، در تحقیقی با عنوان بررسی نقاط قوت و ضعف دوره کارآموزی دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران به این یافته‌ها رسیدند که کسب مهارت‌های عملی، ایجاد ارتباط بین تئوری و عمل در آموزش کشاورزی، آشنایی و کسب تجربه از افراد مجرب در محیط‌های کاری، افزایش وسعت دید درباره رشته تحصیلی و بهبود مهارت‌های ارتباطی - اجتماعی از نقاط قوت و مشکلات مربوط به همکاری مراکز و سازمان‌های پذیرنده کارآموز، مشکلات ناشی از گروه‌های آموزشی و دانشکده، نبود تسهیلات و امکانات رفاهی و نبود ساز و کاری برای پرداخت حق‌الزحمه به کارآموزان، از نقاط ضعف عمده دوره‌های کارآموزی به شمار می‌رود. غلامی‌رضا و همکاران (۱۳۹۰)، در پژوهش خود در همین راستا دوره کارآموزی را به عنوان یکی از مهمترین مدل‌های یادگیری تجربی که سبب تقویت مهارت‌های فردی همچون توانایی حل مسأله، تفکر انتقادی، مسئولیت‌پذیری، اعتماد به نفس، مدیریت زمان و مدیریت منابع در دانشجویان و کارآموزان می‌شود معرفی کردند. از سویی دیگر این دوره موجب آشنایی بیشتر دانشجویان با بازار کار و ایجاد آمادگی در آن‌ها برای ورود به بازار کار می‌شود. نتایج نشان داد که سه گروه از کنشگران دوره کارآموزی را در آشنایی کارآموز با سیستم اداری، کسب مهارت‌های ارتباطی و آشنایی با فرهنگ سازمانی و در نتیجه در اشتغال‌زایی دانشجویان موثر می‌دانسته‌اند.

مهدی (۱۳۹۲)، در مطالعه خود، آشنایی با مسائل و امور اجرایی و مواجهه عینی با آن‌ها، آگاهی از اهمیت و نقش مهارت در پیشبرد امور و نحوه همکاری با صنعت، آگاهی از نحوه اداره امور صنعتی، ایجاد فرصت برای شکوفایی خلاقیت‌های دانشجو و تعامل علم و عمل را از مزایای عمده دوره‌های کارآموزی دانسته است.

حسینی و همکاران (۱۳۹۲)، در مطالعه‌ای با عنوان بررسی نگرش کارآموزان نسبت به دوره‌های کارآموزی مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه مازندران، عنوان کردند که در بین دانشجویان رشته‌های مختلف شرکت کننده در دوره‌های کارآموزی مشخص گردید که کسب مهارت ارتباطی بیشترین اهمیت و تعامل با استاد راهنما کمترین اهمیت را دارد. از طرفی شناخت محیط سازمان اتفاقی است که کارآموز بیشترین امتیاز را به آن داده است و استفاده از مطالب دانشگاهی کمترین امتیاز را به دست آورده است. همچنین بیشترین اختلاف بین اهمیت یک فاکتور و میزان تحقق آن بر اساس تحقیقات انجام گرفته مربوط به شانس یافتن شغل، کاربردی بودن مطالب دانشگاهی، ایده‌پردازی در کار و خلاقیت و نوآوری بوده است.

خدابنده‌لو و چیدری (۱۳۹۳) نیز پژوهشی مشابه با عنوان نگرش دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی استان تهران نسبت به طرح کارورزی انجام دادند. آمار توصیفی نشان داد که از نظر میزان نگرش دانش‌آموختگان از طرح کارورزی متغیر آشنایی کارورز با فرهنگ سازمانی با میانگین ۳/۹۸ بالاترین رتبه را دارد و یافته‌های تحقیق گویای این است که تفاوت معنی داری بین دانش‌آموختگان مورد بررسی در ارتباط با نگرش نسبت به دستاوردهای دوره کارآموزی بر پایه متغیرهای جنس، زمینه شغلی دانش‌آموختگان شاغل، وضعیت کنونی شغلی و رشته تحصیلی وجود دارد.

زارعی و همکاران (۱۳۹۳)، در مطالعه‌ای با عنوان بررسی دیدگاه فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی مدارک پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در خصوص نقاط قوت و ضعف برنامه کارآموزی در عرصه، عنوان کردند که یافته‌های مطالعه نشان داد که نقاط قوت عمده برنامه کارآموزی شامل: نحوه برخورد مربیان کارآموزی با دانشجویان، همکاری مدیران سازمان‌ها برای اجرای کارآموزی، تشکیل کلاس‌های توجیهی شروع دوره برای آشنایی کارآموزان با فرآیند کارآموزی، بود. کافی و مناسب نبودن امکانات و تسهیلات رفت و آمد، عدم سنجش دانش واقعی فراگیران و تاکید نکردن بر سرفصل‌های کاربردی با توجه به نیازهای شغلی آینده دانشجویان، نیز از جمله نقاط ضعف برنامه کارآموزی بود.

شرفی و زرافشانی (۱۳۹۳)، در تحقیقی با عنوان ارزشیابی دوره‌های عملی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه (با تاکید بر دوره‌های کارآموزی) هدف از مقاله خود را تحلیل کیفیت دوره کارآموزی گروه ترویج و آموزش کشاورزی از دیدگاه دانشجویان پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه رازی کرمانشاه عنوان کردند. نتایج تحلیل محتوا نشان داد، دانشجویان برای ارتقای کیفیت دوره کارآموزی پیشنهادهایی از این قبیل ارائه دادند: ۱- برقراری ارتباط مستمر بین دانشگاه، دانشجو و مراکز کارآموزی ۲- اصلاح و بهبود ماهیت دوره کارآموزی ۳- انتخاب محل کارآموزی مناسب ۴- شناخت اهداف و ماهیت دوره کارآموزی ۵- تغییر نگرش و نحوه رفتار مراکز کارآموزی نسبت به دانشجو ۶- توجه بیشتر به نظرات دانشجویان در خصوص اثربخشی این دوره‌ها.

لذا با توجه به اهمیت دوره کارآموزی در ارتقای کیفیت آموزش، تدریس و یادگیری در کشاورزی، پژوهش حاضر با اهداف بررسی نگرش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا نسبت به این دوره‌ها و ویژگی‌هایش، اثرات این دوره‌ها و نقاط قوت و ضعف آن‌ها انجام شد و جهت ارتقاء کیفیت این دوره‌ها پیشنهادها و راهکارهایی ارائه شد.

روش تحقیق

این تحقیق بر اساس هدف از نوع کاربردی و بر اساس نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پیمایشی می‌باشد. با توجه به این که هدف اصلی این مطالعه بررسی نگرش دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا نسبت به دوره‌های کارآموزی و نقاط قوت و ضعف دوره‌های کارآموزی است، لذا جامعه آماری این مطالعه شامل دانشجویانی بود که دوره کارآموزی خود را به طور کامل گذرانده‌اند که تعداد آن‌ها ۸۰۰ نفر بود. در این مطالعه حجم نمونه ۲۲۰ نفر تعیین شد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش پرسشنامه بود که از دو بخش شامل ویژگی‌های فردی پاسخگویان و سوالات اصلی تحقیق تشکیل شده بود. روایی ابزار تحقیق با استفاده از نظر اساتید گروه ترویج و آموزش کشاورزی

دانشگاه بوعلی سینا تایید و برای تعیین پایایی پرسشنامه از محاسبه ضریب آلفاکرونباخ استفاده شد که برای پرسشنامه مذکور ۰/۷۸ برآورد شد که نشان دهنده پایایی پرسشنامه است. داده‌های گردآوری شده با استفاده از نرم‌افزار SPSS پردازش گردید.

یافته‌های تحقیق

نتایج توصیفی نشان داد که میانگین سنی دانشجویان مورد مطالعه ۲۴/۶۲ سال بوده است. همچنین اکثریت دانشجویان مورد مطالعه زنان بودند که تعداد آن‌ها ۱۴۱ نفر بود. نتایج توصیفی نشان داد که اکثریت دانشجویان مورد مطالعه در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بودند و تعداد آن‌ها ۱۵۲ نفر بود. اکثریت دانشجویان مورد مطالعه در رشته مهندسی کشاورزی در گرایش ترویج و آموزش کشاورزی مشغول تحصیل بودند.

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی ویژگی‌های فردی دانشجویان مورد مطالعه

متغیر	سطوح متغیر	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۷۹	۳۵/۹
	زن	۱۴۱	۶۴/۱
جمع		۲۲۰	۱۰۰
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۵۲	۶۹/۱
	کارشناسی ارشد	۶۲	۲۸/۲
	دکتری	۶	۲/۷
جمع		۲۲۰	۱۰۰
گرایش تحصیلی	ترویج و آموزش کشاورزی	۳۹	۱۷/۷
	علوم باغبانی	۳۵	۱۵/۹
	علوم دامی	۳۳	۱۵
	زراعت و اصلاح نباتات	۳۳	۱۵
	خاکشناسی	۲۴	۱۰/۹
	گیاهپزشکی	۲۳	۱۰/۵
	مهندسی آب	۱۸	۸/۲
	بیوسیستم	۱۰	۴/۵
	بیوتکنولوژی	۴	۱/۸
	هواشناسی	۱	۰/۵
	جمع		۲۲۰

نتایج آمار توصیفی نشان داد ۸۰ درصد از دانشجویان مورد مطالعه در طول دوره کارآموزی با استاد خود در ارتباط نبوده‌اند.

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی ارتباط داشتن با استاد در دوره کارآموزی

درصد	فراوانی	
۸۰	۱۷۶	عدم ارتباط با استاد
۲۰	۴۴	ارتباط با استاد
۱۰۰	۲۲۰	جمع

با توجه به بررسی‌های صورت گرفته و بر اساس پیشینه تحقیق ویژگی‌های دوره کارآموزی از طریق ۱۲ گویه و توسط مقیاس ۶ سطحی (۰=هیچ تا خیلی زیاد=۵) از دانشجویان مورد پرسش قرار گرفت. بر اساس نتایج به دست آمده، مشخص گردید که تناسب محل کارآموزی با رشته تحصیلی، میزان نظم و انضباط در اجرای دوره، نداشتن مشکل در ارتباط با پیدا کردن محل کارآموزی (جایابی) به ترتیب با میانگین‌های ۴/۰۱، ۳/۴۰ و ۳/۳۸ به عنوان سه ویژگی برتر تعیین گردیدند. در همین راستا سه ویژگی امکان چرخش کاری (فعالیت در بخش‌های مختلف)، میزان پرداختن به فعالیت‌های مرتبط با رشته و ارتباط بین فعالیت‌های انجام داده در دوره با آموخته‌های دانشگاهی به ترتیب با میانگین‌های ۲/۵۷، ۲/۷۹ و ۳/۰۶ کمترین اولویت را دارا می‌باشند. در نهایت امکان استفاده از امکانات و تجهیزات محل کارآموزی، میزان رضایت از پرسنل محل کارآموزی، میزان استفاده از نظرات، ایده‌ها و معلومات کارآموز در طول دوره، میزان پذیرش دانشجویان کارآموز از سوی مسئولان محل کارآموزی، میزان اهمیت کارکنان و مدیریت به دوره کارآموزی و رضایت از دوره کارآموزی رتبه‌های ۴ تا ۹ را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۳).

جدول شماره ۳. ویژگی‌های دوره کارآموزی

گویندها	رتبه	میانگین	انحراف معیار
تناسب محل کارآموزی با رشته تحصیلی	۱	۴/۰۱	۱/۰۷
میزان نظم و انضباط در اجرای دوره	۲	۳/۴۰	۱/۱۱
نداشتن مشکل در ارتباط با پیدا کردن محل کارآموزی (جایابی)	۳	۳/۳۸	۱/۲۴
میزان رضایت از پرسنل محل کارآموزی	۴	۳/۳۵	۱/۱۰
امکان استفاده از امکانات و تجهیزات محل کارآموزی	۵	۳/۳۵	۲/۹۷
میزان استفاده از نظرات، ایده‌ها و معلومات کارآموز در طول دوره	۶	۳/۲۶	۱/۲۰
میزان پذیرش دانشجویان کارآموز از سوی مسئولان محل کارآموزی	۷	۳/۲۵	۱/۰۲
میزان اهمیت کارکنان و مدیریت به دوره کارآموزی	۸	۳/۱۸	۱/۱۲
رضایت از دوره کارآموزی	۹	۳/۰۹	۱/۲۴
ارتباط بین فعالیت‌های انجام داده در دوره با آموخته‌های دانشگاهی	۱۰	۳/۰۶	۱/۳۴
میزان پرداختن به فعالیت‌های حرفه‌ای مرتبط با رشته	۱۱	۲/۷۹	۱/۳۰
امکان چرخش کاری (فعالیت در بخش‌های مختلف)	۱۲	۲/۵۷	۱/۳۴

در مطالعه حاضر با استفاده از ۱۶ گویه، نگرش دانشجویان در خصوص دوره کارآموزی بررسی شد که نتایج نشان می‌دهد که ایجاد مهارت-های ارتباطی، آشنایی کارآموز با فرهنگ سازمانی و آشنایی دانش‌آموختگان با نظام اداری به ترتیب با میانگین‌های ۴/۱۶، ۳/۹۳ و ۳/۷۶ در رتبه‌های اول تا سوم قرار دارند. همچنین ایجاد موفقیت‌های شغلی در آینده، فراهم کردن زمینه ارتباط بین درس‌های نظری و دنیای کار برای کارآموز و افزایش دانش و آگاهی در رابطه با شرایط بازار به ترتیب با میانگین‌های ۳/۲۵، ۳/۳۷ و ۳/۳۸ در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار دارند (جدول ۴).

جدول شماره ۴. نگرش دانشجویان در خصوص دوره کارآموزی

گویه‌ها	رتبه	میانگین	انحراف معیار
موجب کسب مهارت‌های ارتباطی می‌شود	۱	۴/۱۶	۳/۵۸
موجب آشنایی کارآموز با فرهنگ سازمانی می‌شود	۲	۳/۹۳	۱/۰۲
باعث آشنایی دانش‌آموختگان با نظام اداری می‌شود	۳	۳/۷۶	۱/۱۸
باعث افزایش دانش در رابطه با شناسایی مشاغل مرتبط با کشاورزی می‌شود	۴	۳/۷۴	۳/۰۳
باعث ایجاد روحیه همکاری می‌شود	۵	۳/۷۳	۰/۹۹
منجر به تقویت مهارت‌های مهندسی زندگی (مهارت‌های عمومی) می‌شود	۶	۳/۷۳	۳/۵۶
منجر به تقویت اعتماد به نفس می‌شود	۷	۳/۵۱	۱/۰۶
کارآموز را تشویق به شناختن توانایی‌ها و استعدادهای خویش می‌کند	۸	۳/۵۱	۱/۱۹
موجب کسب روحیه مدیریتی می‌شود	۹	۳/۵۰	۱/۱۴
باعث کسب مهارت‌های حل مساله می‌شود	۱۰	۳/۴۹	۱/۱۰
کارآموز را برای تصدی وظایف و مسئولیت‌های جدید آماده می‌کند	۱۱	۳/۴۸	۱/۰۶
منجر به افزایش انگیزه خوداشتغالی می‌شود	۱۲	۳/۴۱	۱/۱۰
در تقویت روحیه کارآفرینی موثر است	۱۳	۳/۳۸	۱/۰۶
موجب افزایش دانش و آگاهی در رابطه با شرایط بازار می‌شود	۱۴	۳/۳۸	۱/۲۹
زمینه ارتباط بین درس‌های نظری و دنیای کار را برای کارآموز فراهم می‌سازد	۱۵	۳/۳۷	۱/۲۴
منجر به موفقیت‌های شغلی در آینده می‌شود	۱۶	۳/۲۵	۱/۳۰

در خصوص نقاط قوت دوره کارآموزی از بین ۱۱ گویه، بهبود مهارت‌های ارتباطی-اجتماعی، آشنایی با جو سازمانی و اداری و منطبق بودن محل کارآموزی با رشته تحصیلی به ترتیب با میانگین‌های ۴/۰۵، ۳/۸۵ و ۳/۸۰ در رتبه‌های اول تا سوم و پیدا کردن فرصت شغلی، آشنایی با روش‌های تحقیق و آزادی عمل در انجام فعالیت‌ها به ترتیب با میانگین‌های ۲/۹۱، ۳/۱۴ و ۳/۱۷ در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار دارند (جدول ۵).

جدول شماره ۵. نقاط قوت دوره کارآموزی

گویه‌ها	رتبه	میانگین	انحراف معیار
بهبود مهارت‌های ارتباطی-اجتماعی	۱	۴/۰۵	۳/۵۱
آشنایی با جو سازمانی و اداری	۲	۳/۸۵	۱/۱۵
منطبق بودن محل کارآموزی با رشته تحصیلی	۳	۳/۸۰	۲/۸۵
آشنایی با مشکلات و محدودیت‌های شغل آینده	۴	۳/۷۸	۱/۰۳
آشنایی و کسب تجربه از افراد مجرب در محیط‌های کاری	۵	۳/۷۴	۱/۱۲
کسب مهارت‌های عملی، ایجاد ارتباط بین تئوری و عمل	۶	۳/۷۰	۱/۰۸
بالا بردن اعتماد به نفس	۷	۳/۵۳	۱/۰۰
افزایش وسعت دید درباره رشته تحصیلی	۸	۳/۴۹	۱/۰۶
آزادی عمل در انجام فعالیت‌ها	۹	۳/۱۷	۱/۲۷
آشنایی با روش‌های تحقیق	۱۰	۳/۱۴	۱/۳۴
پیدا کردن فرصت شغلی	۱۱	۲/۹۱	۱/۳۶

در خصوص نقاط ضعف دوره کارآموزی از بین ۱۰ گویه پرسش شده از دانشجویان، مشکلات مربوط به مراکز و سازمان‌های پذیرنده کارآموز، بازدهی پایین دوره کارآموزی و نبود امکانات رفاهی (مشکل ایاب و ذهاب، تغذیه و اسکان) به ترتیب با میانگین‌های ۳/۷۶۸۲ و ۳/۸۴، ۳/۸۸، در رتبه‌های اول تا سوم و شرایط آب و هوایی، ایجاد حس بدبینی نسبت به شغل آینده و به وجود آمدن نگرش منفی در کارآموز و عدم علاقه و انگیزه پایین کارآموز به ترتیب با میانگین‌های ۳/۲۰، ۳/۵۲ و ۳/۵۵ در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار دارند (جدول ۶).

جدول شماره ۶. نقاط ضعف دوره کارآموزی

گویه‌ها	رتبه	میانگین	انحراف معیار
مشکلات مربوط به مراکز و سازمان‌های پذیرنده کارآموز	۱	۳/۸۸	۰/۹۲
بازدهی پایین دوره کارآموزی	۲	۳/۸۴	۰/۹۹
نبود امکانات رفاهی (مشکل ایاب و ذهاب، تغذیه و اسکان)	۳	۳/۷۷	۱/۰۹
عدم پرداخت حق‌الزحمه به کارآموز	۴	۳/۷۶	۱/۲۷
مشکلات ناشی از گروه‌های آموزشی و دانشکده	۵	۳/۶۶	۱/۰۶
عدم ارتباط مناسب بین محل کارآموزی و دانشگاه	۶	۳/۶۵	۱/۰۹
کوتاه بودن دوره کارآموزی	۷	۳/۵۷	۳/۵۳
عدم علاقه و انگیزه پایین کارآموز	۸	۳/۵۵	۱/۱۲
ایجاد حس بدبینی نسبت به شغل آینده و به وجود آمدن نگرش منفی در کارآموز	۹	۳/۵۲	۱/۱۹
شرایط آب و هوایی	۱۰	۳/۲۰	۱/۲۱

به منظور بررسی همبستگی بین متغیرهای تحقیق، از ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد. نتایج به دست آمده نشان دادند که بین متغیرهای نگرش در خصوص دوره کارآموزی با گرایش تحصیلی دانشجویان مورد مطالعه همبستگی وجود ندارد (جدول شماره ۷).

جدول شماره ۷. نتایج همبستگی بین نگرش و گرایش تحصیلی

نگرش در خصوص دوره کارآموزی	گرایش تحصیلی
نگرش در خصوص دوره کارآموزی	گرایش تحصیلی
۰/۱۶۰	۰/۰۹۵
۱	۱
sig.	۰/۰۹۵

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

بهبود کیفیت آموزش کشاورزی نیازمند بهسازی کیفیت تدریس- یادگیری است که همانند جوهره هر نظام آموزشی محسوب می‌شود. درس نظری و آموزش‌های کلاسی فقط بخشی از فرآیندهای آموزش کشاورزی را تشکیل می‌دهند. بخش دیگر به آموزش عملی معطوف است که از طریق ساز و کارهایی نظیر واحدهای عملی از جمله کارآموزی محقق می‌شوند (شریف‌زاده و همکاران، ۱۳۸۸). همانطور که اشاره شد کارآموزی یکی از مهمترین راهکارهای توسعه دانش و مهارت فارغ‌التحصیلان دانشگاهی و افزایش آمادگی برای ورود به بازار کار است. این در حالی است که شرکت‌های تولیدی و خدماتی به شدت به دنبال جذب افرادی هستند که نسبت به دیگران مهارت‌ها و توانایی‌های بیشتری را کسب کرده و آمادگی بیشتری داشته باشند. تحقیقات نشان می‌دهد بسیاری از کشورهای توسعه یافته در بحث رقابت-پذیری ملی به کارآموزی توجه جدی دارند. اما متأسفانه در کشور ایران بحث کارآموزی خیلی جدی گرفته نمی‌شود و کارآموزان صرفاً

کارآموزی را برای رفع تکلیف و کسب نمره در نظر می‌گیرند و سازمان‌های پذیرنده نیز کارآموزان را به عنوان افرادی که باید آن‌ها را بعضاً تحمل نمایند و مراقب باشند تا اطلاعات سری شرکت را در دسترس رقیب قرار ندهند می‌نگرند. به هر حال کارآموزی با هدف ارتباط موثر بین دانشگاه‌ها و سازمان‌های پذیرنده و جهت توانمندسازی فارغ‌التحصیلان و آمادگی آن‌ها برای کسب مشاغل آینده طراحی و اجرا شده است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲).

همانطور که در تحلیل یافته‌ها اشاره گردید برای دوره‌های کارآموزی ۱۲ ویژگی تعریف شد که از میان آن‌ها دانشجویان مورد مطالعه کارآموزی خود را در محل‌هایی گذرانده بودند که با رشته تحصیلی خود تناسب داشته و همچنین امکان چرخش کاری (فعالیت در بخش‌های دیگر) در طول دوره کارآموزی برای آن‌ها وجود نداشته است. دانشجویان مورد مطالعه عقیده داشتند که کارآموزی سبب کسب و بهبود مهارت‌های ارتباطی شده و در مقابل سبب ایجاد موفقیت‌های شغلی در آینده نخواهد شد. همچنین آن‌ها نقطه قوت دوره کارآموزی را بهبود مهارت‌های ارتباطی - اجتماعی و آشنایی با جو سازمانی و اداری دانستند و مشکلات مربوط به سازمان‌های پذیرنده کارآموز، بازدهی پایین دوره و نبود امکانات رفاهی را مهمترین نقطه ضعف این دوره‌ها عنوان کردند. تحلیل یافته‌ها نشان داد که همبستگی بین نگرش دانشجویان در خصوص دوره کارآموزی و گرایش تحصیلی آن‌ها وجود ندارد.

این نکات به صراحت نشان می‌دهد که لازم است مدیران سازمان‌ها و دانشگاه‌ها در کنار هم سعی در رفع کاستی‌ها و بهبود نواقص داشته باشند. بر این اساس پیشنهاد می‌شود که سازمان‌های پذیرنده مانند جهاد کشاورزی ساز و کار مناسبی را برای پذیرش دانشجویان متقاضی کارآموزی در نظر بگیرند و ضمن همکاری در پذیرش این گروه از دانشجویان و فراهم آوردن زمینه مناسب برای کسب تجارب مفید برای آن‌ها، از این ظرفیت بالقوه جهت پیشبرد اهداف توسعه کشاورزی و روستایی استفاده نمایند. همچنین سازمان‌های مربوطه شرایطی را فراهم کنند تا بازدهی دوره‌ها برای دانشجویان افزایش یابد و با بهبود امکانات رفاهی اولیه رضایت کارآموزان را بهبود دهند. مدیران سازمان‌ها و اساتید و مسئولان دانشگاهی سعی نمایند در ایجاد ارتباط با بخش اشتغال و نیز اهمیت به موضوع کارآفرینی و تدوین دروس مناسب برای ارتقاء ایده‌پردازی و افزایش خلاقیت و نوآوری دانشجویان گام بردارند و سازمان‌ها نیز به کارآموزان به عنوان شاغلان و کارکنان آینده خود توجه کرده و با آموزش مناسب و کاربردی به آن‌ها، مسیر را برای کسب شغل و درآمد آن‌ها تسهیل نمایند.

منابع

- حسینی، ابوالحسن؛ علیزاده‌ثانی، محسن؛ فضل‌اللهی، یداله و ملکی‌سوادکوهی، علی. (۱۳۹۲). بررسی نگرش کارآموزان نسبت به دوره‌های کارآموزی مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه مازندران. *همایش ملی کارآموزی؛ دریچه‌ای به سوی ارتباط موثر صنعت و دانشگاه*. ساری، دانشگاه مازندران.
- خدابنده‌لو، رمضان‌علی و چیدری، محمد. (۱۳۹۳). نگرش دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی استان تهران نسبت به طرح کارورزی. *فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی*، (۳۱)، ص ۸۰-۷۰.
- زارعی، جواد؛ عبدالخانی، رباب؛ عزیزی، سحر و ساریخانی، لیلا. (۱۳۹۳). بررسی دیدگاه فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی مدارک پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در خصوص نقاط نقاط قوت و ضعف برنامه کارآموزی در عرصه. *فصلنامه مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی*، ۵ (۱)، ص ۲۰-۱۲.
- شاه‌ولی، منصور؛ آزادی، حسین و یوسفی، مجید. (۱۳۸۴). برنامه‌ای نو برای کارآموزی دانشجویان کشاورزی. *مجله جهاد*، ۲۵ (۲۶۷)، ص ۴۲-۵۱.
- شرفی، لیلا و زرافشانی، کیومرث. (۱۳۹۳). ارزشیابی دوره‌های عملی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه (با تاکید بر دوره‌های کارآموزی). *سومین همایش ملی توسعه پایدار روستایی*، همدان، موسسه آموزش عالی عمران و توسعه.
- شریف‌زاده، ابوالقاسم؛ محبوبی، محمدرضا و مختارنیا، محمد. (۱۳۸۸). بازشناسی جایگاه و راهکارهای بهبود اثربخشی دوره کارآموزی در نظام آموزش کشاورزی. *سومین کنگره ملی علوم ترویج و آموزش کشاورزی*، انجمن ترویج و آموزش کشاورزی ایران.

صادقی، فتح‌اله؛ شریف‌زاده، ابوالقاسم؛ موحدمحمدی، حمید و مریدالسادات، پگاه. (۱۳۸۷). بررسی نقاط قوت و ضعف دوره کارآموزی دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تهران. *مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران*، ۴ (۱)، ص ۹۹ - ۱۰۸.

غلامی‌رضا، پریش؛ زرافشانی، کیومرث؛ میرک‌زاده، علی‌اصغر و پیرعلیدهی، فاطمه. (۱۳۹۰). نگرش کنشگران دوره کارآموزی نسبت به نقش کارآموزی در اشتغال‌زایی دانشجویان رشته‌های ترویج و آموزش کشاورزی در استان‌های غرب کشور. *همایش ملی اشتغال دانش-آموختگان بخش کشاورزی و منابع طبیعی، تهران، دانشگاه تربیت مدرس*.

مهدی، رضا. (۱۳۹۲). کارآموزی اثربخش، مسئولیت اجتماعی بنگاه‌های کسب و کار. *همایش ملی کارآموزی؛ دریچه‌ای به سوی ارتباط موثر صنعت و دانشگاه، ساری، دانشگاه مازندران*.